

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Кошуцька Орина Олександрівна, Тучак Олександра Іванівна ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	191
Кривінок Вікторія, Сергієнко Юлія РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ТА РОЗПОДІЛ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	195
Кривуля Єлизавета Олександрівна, ПРОБЛЕМИ МЕДІАЦІЇ В СІМЕЙНИХ СПОРАХ	199
Ліщук Софія Олександрівна, ЗАХИСТ ГІДНОСТІ, ЧЕСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ОСІБ	203
Маркасова Лілія Вячеславівна, РИМСЬКЕ ПРАВО СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	207
Матвєєва Олена Андріївна, ПРАВО НА НАДАННЯ ДОСТУПУ ДО ІНТЕРНЕТУ.....	212
Мельник Тетяна Романівна, ПРАВА ПРИВАТНИХ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА КОМПЕНСАЦІЮ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ.....	216
Мерчанський Іван Русланович, ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ..	218
Нестерук Катерина Олегівна, НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ЦИФРОВУ ДОБУ (ПРАКТИКА ЄСПЛ)	221
Новак Юлія Іванівна, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ РІШЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	224
Паньковець Євгеній Степанович, ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА НА СПІЛКУВАННЯ З ОДНИМ ІЗ БАТЬКІВ, ЯКИЙ ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО, В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	228
Полегенька Вікторія Сергіївна, Ковбасюк Владислав Олександрович, ПИТАННЯ АЛІМЕНТНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ	232
Рабоча Олександра Юрійвна, Постояк Катерина Миколаївна МІЖНАРОДНЕ УСИНОВЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГОЛЮВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ.	235
Рошиян Аліна Юрійвна, Давиденко Ангеліна Максимівна, ВИРІШЕННЯ БАТЬКАМИ ПИТАНЬ ЩОДО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ	238
Сковородецька Тетяна Віталіївна, ПРАВОВІЗДАТНІСТЬ ТА ДІЄЗДАТНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА РИМСЬКИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ	244

яких частках. На нашу думку, судові органи могли б використовувати медіацію як метод вирішення цих конфліктів, прагнучи примирити сторони і спонукати їх до мирного та самостійного вирішення спорів. Впровадження інституту медіації у справах, пов'язаних із сімейно-шлюбними відносинами та процесами розлучення, може суттєво знизити кількість позовів до суду про поділ майна, а також покращити практику українських судів завдяки застосуванню медіативних методів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сімейний кодекс України. Верховна Рада України. Закон від 10.01.2002 № 2947-III (Редакція станом на 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

2. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

3. Дяченко С. В., Онофрей В. С. Процесуальні особливості розгляду справ про поділ майна подружжя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 91-94.

4. Постанова Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя»

5. Грицишина Л. В. Правові наслідки припинення шлюбу за законодавством України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 4. С. 183-187.

Кривуля Єлизавета Олександрівна,

*Студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: асистент Шамота О. В.

ПРОБЛЕМИ МЕДІАЦІЇ В СІМЕЙНИХ СПОРАХ

Держава є багатоскладовою структурою, елементи якої тісно взаємопов'язані між собою. Один із найважливіших її елементів – це інститут сімейного права. Проте цей інститут не може існувати без конфліктів, які допомагають йому розвиватися і знаходити нові шляхи подолання спорів.

Наразі для більш зручного та ефективного вирішення конфліктів існує медіація. Вона являє собою позасудову добровільну, конфіденційну процедуру під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [1].

Процедура може застосовуватись, за порадою суду або в позасудовому порядку. Одна з особливостей медіації полягає в тому, що медіація не впливає на перебіг позовної давності.

Сімейні правовідносини мають особливі риси, які впливають на строки та на спосіб вирішення конфліктів. До притаманних рис можна віднести стрімку зміну етапів конфлікту, глибокі душевні переживання, спорідненість учасників спору, особистий предмет спору (оскільки спір зачіпає сімейні стосунки та їхні деталі).

Безумовно саме в сімейних правовідносинах медіація проявляє себе найбільше, оскільки саме її визначення стосується тих аспектів які, в більшості, потребують сторони. Конфіденційність особистого життя, неупередженість та незалежність медіатора, можливість сторонами самостійно, без суду чи державних органів, врегульовувати конфлікт. Ці аспекти допомагають сторонам відчувати себе захищено, не відчувати осуду чи критики третіх осіб.

До переліку переваг медіаційних практик можна віднести:

Добровільність проведення процедури. Сторони в змозі самостійно вирішувати, чи хочуть вони приймати участь у цій процедурі;

Сторони самостійно обирають медіатора. Коли всі учасники конфлікту прийняли рішення про проведення медіації, вони разом обирають медіатора, який буде задовольняти їх побажання, з реєстру медіаторів;

Самовизначення. Врегулювання конфлікту здійснюється за особистими переконаннями сторін, вони самостійно обирають найбільш прийнятне для них вирішення спору;

Час та місце проведення процедури. Медіація здійснюється за договором з медіатором. Це передбачає можливість обирати час в який буде проведена процедура. Також це дає можливість провести декілька зустрічей з медіатором за необхідністю. В договорі також прописується місце проведення проведення процедури, яке буде зручним для всіх учасників та яке можна змінити, якщо це передбачено в договорі;

Конфіденційність процедури, вся інформація, що стала відома інформатору буде таємницею та не буде розголошена;

Швидкість медіації. В порівнянні з судовим спором, який може тягнутися роками, медіація дозволяє врегульовувати конфлікт в найшвидші терміни;

Гнучкість медіатора. При вирішенні спорів посередник підлаштовується під сторін та особливості конфлікту;

Економія фінансів сторін [2, с. 23].

Проти численних переваг такого способу вирішення спорів, є причини чому його не так часто використовують.

І. Ясиновського виокремив декілька таких причин. 1) низька правова культура населення; 2) недостатній рівень довіри до цієї послуги; 3) недостатня поінформованість суспільства загалом і громадян зокрема про медіацію, її переваги як альтернативної судовому розгляду; 4) позиції сторін, які не бажають погоджуватися на компроміс; 5) специфіка національного правосуддя; 6) особливості політичного та економічного становища України; 7) низький рівень співпраці з міжнародними організаціями; 8) відсутність належного фінансування та незначна підтримка держави; 9) переважно громадські засади розвитку медіації [3, с. 261-264]

Зазначені причини досі є актуальними, проте через сучасний стан країни з'явилися нові проблеми у застосуванні даної процедури.

Незважаючи на те, що з 2021 року є спеціалізований закон Про медіацію, він не врегульовує всі частини сімейних конфліктів. На даний момент, у галузі сімейних правовідносин, існує низка ситуацій коли подружжя знаходить у різних країнах та має неврегульований спір. До предмету спору можуть відноситись як майнові права на спільне майно, так і батьківські права. Другий спір особливо актуальний коли батьки живуть на різних територіях і обидві сторони мають різне бачення того, де саме має перебувати дитина.

Зазначена ситуація не може швидко та ефективно вирішитись за допомогою судової інстанції, це займе час за який предмет спору може стати нікчемним. На наш погляд процедура медіації тут могла б допомогти сторонам досягти компромісу не витрачаючи забагато часу та коштів. Проте основною проблемою є неврегульованість законодавством цього питання. Незважаючи на те, що учасники можуть самостійно обирати місце та час проведення процедури медіації, законодавством не зазначено чи може процедура проводитися дистанційно за допомогою інформаційних технологій. Також для проведення процедури необхідно скласти договір з медіатором та

завірити його нотаріально, що займає багато часу за умовами даного прикладу.

Не вирішеними у цій ситуації залишаються дві проблеми :

Чи можливе проведення медіації за допомогою інформаційних та телекомунікаційних технологій;

Застосування медіації, при знаходженні сторін у різних країнах.

На підставі проведеного аналізу проблем розповсюдження та застосування медіації вважаємо за доцільне здійснити такі заходи:

Внесення доповнення до закону України «Про медіацію», про шляхи застосування медіації та можливість проведення процедури за допомогою телекомунікаційних систем та інформаційних технологій;

Створення державної спеціалізованої програми для відео- та аудіо-зустрічей учасників з медіатором;

Підвищення рівня правової освіти за допомогою медіа та освітніх програм в закладах освіти;

Запровадження безоплатних послуг медіатора у містах та селах, фінансування яких буде здійснюватись за кошти з державного бюджету;

Підвищення рівня довіри до процедури медіації за допомогою підвищення обізнаності суспільства про переваги медіації.

Всі ці шляхи посприяють якіснішому застосуванню та розвитку новітньої процедури через більшу обізнаність суспільства.

Медіація перебуває на шляху свого розвитку, вона безумовно впливає на якісне та швидке вирішення конфліктів у сімейних спорах, проте через відносно невеликий час дії закону, все ще залишилися проблеми у врегулюванні процедури медіації. Актуальними і досі є такі тривіальні проблеми, як недостатня обізнаність населення про цю процедуру, недовіра до процедури або до медіаторів. Також постали нові проблеми, які стали важливими під час масової еміграції населення України у зв'язку зі збройною агресією Росії. На нашу думку слід звернути увагу в першу чергу на підвищення рівня правової освіти громадян та на шляхи вирішення конфліктів віддалено за допомогою медіації у формі відео- та аудіо-зустрічей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20>

2. Кацьора О. Проблеми та стан розвитку медіації в Україні. SOCIOLOGY GRANI. 2021. № 24 (7-8). С. 21-25. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/47094/1/1671Article%20Text-3013-1-10-20211121.pdf>

3. Ясиновський І. Г. Проблеми впровадження та проведення медіації в Україні. *Актуальні проблеми політики*. 2015. № 55. С. 260-267.

Лішук Софія Олександрівна,

*Студентка I курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

ЗАХИСТ ГІДНОСТІ, ЧЕСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ОСІБ

Справи про захист честі, гідності та ділової репутації осіб завжди були, є і будуть залишатися одним з найбільш складних, спірних, неоднозначних, але, водночас, актуальних питань в українському праві.

Поняття гідності, честі, ділової репутації – це, перш за все, морально-етичні категорії, водночас із тим, на законодавчому рівні їх визначають немайновими правами особи, яким надано значення самостійних об'єктів судового захисту.

Відповідно до Цивільного кодексу України, дефініцією гідності слід вважати цінність кожної фізичної особи як унікальної істоти. Честь, виходячи із доктрини цивільного права – суспільна оцінка особистості, вимір її духовних і соціальних цінностей. А ділову репутацію, у свою чергу, варто розрізняти на 2 види:

ділову репутацію фізичної особи – слід розуміти як суспільну оцінку ділових і професійних якостей особи при виконанні нею громадських, службових, трудових або інших обов'язків;

ділову репутацію юридичної особи – вважаємо за оцінку підприємницької, професійної чи будь-якої іншої діяльності саме юридичних осіб, яку вони здійснюють як учасники суспільних відносин [1].

Вищезазначені види спорів мають неабияке суспільне й політичне значення, чим привертають до себе дуже пильну увагу громадян, не виключенням стає й підвищений інтерес ЗМІ. Завдяки стрімкій цифровізації та щоденному популяризуванню соціальних мереж,